

La Comunitat de Pràctica Patrimoni i Escola (CoPPatrimoniEscola)

Les comunitats de pràctiques (CoP)

Les **CoP** són grups de persones d'un col·lectiu concret, associades de manera voluntària, amb l'objectiu de desenvolupar un coneixement especialitzat, a partir de la col·laboració entre elles compartint experiències, informació i coneixements, de manera estructurada i limitada en el temps. Es tracta d'una eina de gestió del coneixement que tradueix aquests sabers compartits, en un "producte de coneixement" que pugui ser aplicat a la pràctica diària del col·lectiu implicat. S'entén com a producte de coneixement, la materialització física de l'objectiu treballat en el grup. Les CoP tracten mancances comunes que es plantegen en el dia a dia de la feina d'aquestes persones. Té uns objectius concrets, una metodologia de funcionament i un termini d'execució, tot fixat per les persones de la comunitat.

El **repte és compartir pràctica i generar coneixement** traduït en un manual, un dossier, un protocol, una activitat concreta, etc. Estan formades per un *grup impulsor*, un *grup actiu* i un *grup perifèric*.

El **grup impulsor** està format per persones que creuen en la transformació i millora d'allò que fan. Exposen les seves inquietuds sobre un tema en comú i les comparteixen, amb altres persones que es vulguin sumar. El **grup actiu** són les persones que s'afegeixen al grup impulsor i treballen en aquest interès comú, aprofundint en aquest coneixement a través d'una interacció continuada. I per últim està el **grup perifèric**, que és el que es beneficiarà del treball de la CoP en qüestió, i repercutirà també en la seva pràctica professional. Aquesta estructura i diferents nivells de participació faciliten poder compartir el coneixement i fer-lo circular.

És molt important entendre que **una CoP no és simplement un grup de treball** que es reuneix per interessos afins. En una CoP, les persones se centren en la millora de la seva pròpia activitat, a partir de la focalització d'objectius comuns a millorar o desenvolupar. Passar de la mirada formal a la mirada científica, no és espontani ni fàcil, i s'arriba després d'un compromís i esforç a partir de l'anàlisi i la comprensió de les experiències i del coneixement més informal. Tot això, a través d'un camí més cognitiu, perquè esdevingui especialitzat i científic. Sempre des del vessant de la seva aplicabilitat i millora en la pràctica pròpia.

A Catalunya, tenim com a **referent del treball en CoPs** al Departament de Justícia i sobretot a l'Agència de Salut Pública, organismes de la Generalitat, que des de fa més de deu anys, fomenten la pràctica professional en comunitats de pràctiques dins dels seus projectes anuals. Impulsen l'ús de les eines que permet la societat de la informació i el coneixement, promovent la millora contínua, l'eficiència en l'ús dels recursos i l'aprenentatge individual i organitzacional. Valorant el coneixement dels professionals que hi treballen, publiquen a la seva webⁱ una desena de treballs fets, pensats i elaborats per les treballadores i treballadors del sector en aquestes comunitats, amb l'objectiu de millorar la seva pràctica professional i enriquir-la.

La CoP Patrimoni i Escola

Des de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural (ACdPC) ens vam fixar en la trajectòria de l'Agència de Salut Pública i el Departament de Justícia. La van seguir i ens vam entrevistar amb diferents persones que hi eren darrere d'aquests projectes. Després d'aquestes trobades, i un període d'investigació en aquest camp, vam voler iniciar-nos en el món de les CoPs. La nostra idea era ajuntar gent interessada del món educatiu formal i informal. L'ACdPC podia contactar amb professionals dels museus catalans, i a través de la col·laboració del Departament d'Ensenyament mitjançant un conveni que tenim signat des de finals de 2014 (Acord Marc), vam arribar als docents.

Per **millorar la comunicació i col·laboració entre l'escola i el patrimoni**, una de les propostes de l'ACdPC, sota el paraigües d'aquest conveni, és la *Jornada de Patrimoni i Escola*ⁱⁱ. En aquestes jornades dirigides a docents i professionals de l'educació patrimonial, Acció Educativa de l'ACdPC, com a grup impulsor de la CoP, va llençar la idea de formar una d'aquestes comunitats, davant la preocupació generalitzada del sector per trobar un lloc compartit de treball, per aquelles persones preocupades per millorar la pràctica

educativa en institucions patrimonials. A través d'un formulari de sol·licitud, una trentena de persones es van interessar i es va formar finalment un grup actiu de vint-i-cinc persones que treballem des del mes de gener de 2016.

La **novetat d'aquesta CoP** respecte a les ja formades en altres camps, és que s'uneixen dos col·lectius diferents però provinents del món educatiu: docents i professionals de l'educació d'equipaments patrimonials, amb inquietuds educatives comuns però amb pocs espais d'interacció i de cooperació col·lectiva. La pertinença a aquest grup, implica voluntarietat, confiança i compromís amb tots els membres, compartint informació i experiències que permetin noves formes d'actuació de la praxi diària.

L'objectiu de la CoP és crear uns indicadors qualitatius i compartits, per dissenyar i avaluar les activitats educatives de les institucions patrimonials dins dels criteris del Model Orientador Competencialⁱⁱⁱ que promou el Departament d'Ensenyament per a la millora de la docència en els centres educatius.

Aquest model d'orientació educativa, conté els principis pedagògics competencials i les dinàmiques organitzatives i de relació d'un centre educatiu, orientades a afavorir l'èxit de l'alumnat, pel que fa a la seva autonomia i el desenvolupament del seu projecte de vida.

La **metodologia de treball** que compartim són reunions periòdiques (fixades pel grup), i a la vegada, altres trobades dels quatre subgrups en què ens hem subdividit per treballar cada un dels criteris en els quals es basen els quatre pilars d'aprenentatge de l'alumnat: significativitat, comunicació, acció i projecció. A més, entre reunions, compartim, reflexionem i aprofundim en la feina feta a través d'eines digitals en línia que ens mantenen actius entre les sessions presencials.

Segons aquest **model pedagògic**, la **significativitat** es refereix a tot allò que fan els joves i infants en tots els moments i espais d'aprenentatge de manera que capti el seu interès (m'interesso, m'implico i gestiono, trobo sentit al què faig, m'adono de com ho faig i com ho aprenc). La **comunicació**, seria l'eina de construcció i avaluació dels aprenentatges, les diferents formes d'expressió tenint en compte la diversitat de l'alumnat i les intel·ligències múltiples. **L'acció** té a veure amb l'alumnat com a subjecte protagonista del seu aprenentatge (per ajustar-me a l'entorn canviant he d'actuar, ser actiu). I la **projecció** vol dir que l'aprenentatge de l'alumnat té projecció, aporta una conseqüència amb la seva connexió amb el que fa i aprèn fora de l'entorn escolar.

Aquests indicadors, els compartirem amb tota la comunitat educativa per a la seva utilització i aplicació un cop la feina estigui enllestida.

La clau de què aquesta CoP funcioni rau en **les persones** que hi formem part, que ens sentim participants d'un grup de gent molt valuosa, que té les mateixes inquietuds i curiositats per millorar l'educació patrimonial tradicional que es dona en molts museus i equipaments patrimonials. La nostra CoP és una unitat autònoma que funciona fora de l'horari laboral i amb recursos individuals propis. Per això, a les persones que treballen d'aquesta manera innovadora se'ns diuen col·loquialment "cacauets", ja que igual que la lleguminosa, que és l'única que dona el fruit sota terra i no es veu, nosaltres treballem de manera poc visible per millorar aspectes concrets de la nostra feina. Fem un treball productiu i molt aprofitable com la feina que fa la planta del cacauet.

Les i els cacauets que treballem en el grup actiu i institucions que representem en la CoP Patrimoni i Escola són:

Albert Vicedo, Departament d'Ensenyament; **Andrea Granell**, experta externa i col·laboradora Acció Educativa, ACdPC; **Anna Catà**, Auriga Serveis Culturals; **Anna Plans**, Museu Palau Mercader, Ajuntament de Cornellà de Llobregat; **Anna Triadó**, OAM Fundació de Calafell; **Carles Garcia**, Museu del Ter, Manlleu; **Carme Gilabert**, Ecomuseu - Farinera de Castelló d'Empúries; **Carmina Borbonet**, Museu del Disseny de Barcelona; **Clara López**, coordinadora de la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran, educadora de museus; **Cristina Puig**, Museu Marítim de Barcelona; **Esther Fuertes**, Museu Nacional d'Art de Catalunya; **Greta Boix**, Museu de Ciències Naturals de Barcelona, Nusos activitats científiques i culturals; **Griselda Aixela**, Museu d'Història de Catalunya; **Guido Ramellini**, Museu de Matemàtiques de Catalunya, Cornellà

de Llobregat; **Isabel de la Fuente**, IES Leonardo da Vinci Sant Cugat; **Mar Sánchez**, Espai Far Vilanova i la Geltrú; **Maria Cacheda**, Acció Educativa, ACdPC; **Maria Feliu**, Museu d'Història de Catalunya i UB; **Mireia Bassols**, professional de l'educació i arteterapeuta; **Montserrat Morales**, l'Art de mirar; **Pau Senra**, Institut Montserrat de Barcelona i Consultor cultural; **Pere Viladot**, expert extern, assessor Acció Educativa de l'ACdPC; **Sebastiana Bote**, Institut Terra Roja de Santa Coloma de Gramenet; **Susanna Tena**, Escola Sant Just de Santa Coloma de Gramenet i **Vàngelis Villar**, Fundació Barcelona Olímpica.

Difusió de la CoP

Jornades

Jornada: **Congreso Ibero-Americano de Educación Matemática (CIBEM)**, Madrid, 10-14 de juliol de 2017. Presentat per: Guido Ramellini. Format: Presentació roll-up i Comunicació 'La educación no reglada vuelve a clase'

Jornada: **3a Jornada Patrimoni i Escola**, Terrassa, 29-30 de setembre de 2017. Presentat per: Guido Ramellini: Guido Ramellini i Greta Boix. Format: Presentació comunicació.

Jornada: **II Jornadas Prácticas y Reflexiones en Educación Patrimonial**, Donostia - San Sebastián, 25-27 d'octubre de 2017, Universidad del País Vasco. Presentat per: Maria Cacheda i Andrea Granell. Format: Presentació pòster.

Jornada **Apropa't: II Jornades de didàctica del patrimoni a les comarques de Tarragona i Terres de l'Ebre**. Tarragona 18 e novembre de 2017. Presentat per: Maria Cacheda. Format: Presentació comunicació: Idees per millorar l'educació als museus.

Curs Educació i Mediació als Museus, Universitat de Barcelona i Formación al Cuadrado, Barcelona 13 de novembre, UB. Presentat per: Maria Cacheda. Format: Presentació comunicació: Idees per millorar l'educació als museus (projectes col·laboratius museu-escola).

Articles

Redacció de l'article per a la revista *Memòria Viva* de la Universidad de Castelló (en premsa): **Les Comunitats de Pràctica i la seva aportació a l'educació patrimonial. La CoP Patrimoni i Escola i l'e-CoP Llars i Patrimoni**.

Redacció de l'article d'opinió per la revista *Empordà*: **Museu i escola, la col·laboració possible**.
<http://www.emporda.info/opinio/2018/01/04/museu-escola-collaboracio-possible/378706.html>

Redacció de l'article per a la revista Cuadernos del CLAEH de la Universitat CLAEH del Uruguai (en premsa): **El ejemplo y la experiencia de las Comunidades de Práctica como aportadoras de conocimiento especializado en la educación patrimonial**.

ⁱ http://salutpublica.gencat.cat/ca/publicacions_formacio_i_recerca/comunitats_de_practica/

ⁱⁱ Més informació sobre aquestes jornades i altres línies d'acció de l'acció educativa que promou l'ACdPC: http://culturaeducacio.gencat.cat/patrimoni_escola

ⁱⁱⁱ Més informació d'aquest model: <http://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/orientacioeducativa/model-competencial-orientador/>